

Motion till riksdagen 2005/06:Ju367

av **Rolf Olsson m.fl. (v)**

Översyn av reglerna om upplopp och frihetsberövande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att reglerna om upplopp i 16 kap. 1 och 2 §§ BrB snarast skall ses över.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att rättsläget, när det gäller polisens befogenheter att frihetsberöva personer i preventivt syfte, skall klargöras.

Reglerna om upplopp

Respekten och förtroendet för domstolarna, rättssystemet och i förlängningen demokratin bygger på allas likhet inför lagen och att de straff som döms ut är förutsebara, proportionella och välgrundade.

Efter händelserna i Göteborg under toppmötet sommaren 2001 har en diskussion om brottsbalkens regler vad gäller upplopp och våldsamt upplopp väckts. Många av de domar som fallit grundar sig just på denna lagstiftning.

Lagstiftningen har tidigare använts exempelvis när det uppstått bråk vid stora evenemang såsom fotbollsderbyn och liknade. Efter Göteborg synes dock praxis när det gäller påföljdsval ha förändrats dramatiskt. De ställningstaganden vad gäller påföljdsvalet som Högsta domstolen gjort vid sin överprövning av några domar visar att lagstiftningen är otydlig och ger ett alltför brett tolkningsutrymme.

Vänsterpartiet anser att lagstiftningen i sin formulering är mycket ålderdomlig och att de vägledande förarbeten som finns inte lämpar sig för situationer som kan uppstå i ett modernt samhälle.

Vänsterpartiet har tidigare motionerat i samma ärende. Justitiekommittén har avstyrkt motionen med följande motivering: ”Utskottet kan hålla med om att bestämmelserna om upplopp och våldsamt upplopp inte är någon modern lagstiftning. Mot bakgrund av bl.a. händelserna i samband med EU-toppmötet

Fel! Okänt namn på

i Göteborg år 2001 utgår utskottet ifrån att regeringen kommer att se över bestämmelserna och tillämpningen av dessa.” Då inget initiativ från regeringen fanns i sikte tog Vänsterpartiet upp frågan i en interpellation med justitieministern som efter att ha konstaterat att lagen är skriven på ett ålderdomligt sätt sade:

Vi är överens om att lagen bör ses över. När jag säger att det är fråga om ett ålderdomligt språk innebär det inte att det är något oviktigt. I juridik är varje ord tekniskt av stor betydelse. Det handlar inte bara om något slags språklig kosmetika. Orden i en lagtext är oerhört viktiga. Jag vill understryka det. Det är därför det finns ett behov.

Ministern var dock inte beredd att tala om när den efterfrågade översynen ska ske.

Såväl utskottet som ministern är således överens med Vänsterpartiet om behovet av en översyn men ännu har inga initiativ tagits. Åtgärder måste således vidtas. Med hänvisning till ovanstående yrkar Vänsterpartiet att 16 kap. 1 och 2 §§ BrB och dess förarbeten snarast ska bli föremål för översyn för att anpassas till ett modernt samhälle. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Polisens taktik

Efter bl.a. händelserna i Göteborg år 2001 har den svenska polisen fått hård kritik för brister som kan finnas i agerandet vid stora sammankomster, demonstrationer m.m. Det gällde också händelserna i stadsdelen Ronna i Södertälje i år.

Vänsterpartiet anser att en polis med demokratisk förankring bör ha ett ansvar för att situationer i så stor utsträckning som möjligt hanteras utan våld, och det gäller också sammankomster och demonstrationer som är potentiellt våldsamma, eller som rentav kan provoceras att bli våldsamma av polisens agerande. Med hjälp av välorganiserad konflikthanteringsmetodik och med respekt för människors grundläggande friheter är det möjligt. I detta ansvar ligger att sträva efter ett agerande som inger förtroende hos alla delar av befolkningen. Diskussioner om etiska och moraliska frågor kan då vara inslag som behöver vara kontinuerligt återkommande både i polisutbildning och i det yrkesverksamma livet. Det krävs också att de enskilda poliserna känner att de har en trygg arbetsmiljö.

Dansk polis har arbetat mycket med frågor kring hantering av stora sammankomster på senare år och man har nått framsteg. Det är därför glädjande att se att svensk polis har inlett ett samarbete med dansk polis i dessa frågor.

Frihetsberövanden i preventivt syfte

Polismästare Håkan Jaldung ansvarade i Göteborg 2001 för att 650 personer utan koppling till de våldsamma händelser som tidigare utspelat sig spärrades

Fel! Okänt namn på

in vid Hvitfeldtska gymnasiet i preventivt syfte. Han friades från åtal av både tingsrätt och hovrätt. Hovrätten fastslog att dessa personer varit frihetsberövade, men friade Jaldung på grund av att man menade att rättsläget när det gäller polisens befogenheter vid dessa situationer är oklart.

Samtidigt har över 100 personer dömts för bl.a. upplopp, flera till relativt hårda straff. Den praxis som domarna efter Göteborgshändelserna pekar på kan anses leda till en obalans när det gäller vem som har ansvar för och vem som får ta konsekvenserna av att sammankomster urartar.

Domen i det enskilda rättsfallet ligger fast och ska respekteras. Men Vänsterpartiet kan konstatera att den oklarhet i rättsläget som hovrätten ger uttryck för är oacceptabel. Rättsläget bör därför klargöras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 28 september 2005

Rolf Olsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Tasso Stafilidis (v)

Mats Einarsson (v)

Kalle Larsson (v)

Alice Åström (v)